HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להכי לפניים רחמנא ציו'. כרבנן: **דלא תגמר ממופנה מלד אחד.** משום דמשיבין וכמן יש להשיב מה לאיש שכן מטמא ממיים כדלקמיה: **לקולא.** **דלא** בעינן מופנה כולי האי: **לרבנן.** כיון דלמופנה מלד אחד למדין ומשיבין ולשמינו מופנה כל עיקר ממרינן דברי הכל למדין ומשיבין מאי איכא בין מופנה מלד אחד למאיה מופנה כל עיקר: **והכא מאי פירכא איכא.** כלומר והכא בג"ש דתני לאחד[ט] מה תשובה איכא דקאמרת דניחא לך למיגמר ממיה דהוי מופנה מאני למדין משום דמין ומשיבין ולא נגמר בריאה בריאה ממנין משום דמופנה מלד אחד הוא ומשיבין ומאי איכא לאותובי: **שכן מטמא מחייס.** מקבל טומאה בחייו מאדם או משאר טומאות דין הוא שמהא יולדתו טמאה לידה תאמר נאלו הלכך גבי דגים פרכינן ליה דמופנה מלד אחד הוא מאבל גבי בהמה טמ"ג דפריכא ליה לא פרכינן לה הואיל ומופנה היא משאי למדין: **וכן אמר רבי חייא ציו.** מדרב יהודה אמר שמואל קאי: **הר מי קמפלא.** מי מפלא נפל גדול כהר: **דמות אבן הוא דמפלא.** מתיכת בשר דמות אבן גוש בעלמא מיקרי ולא כתיבא ביה יציר: **גוש.** כמו (מיכה ז) גוש עפר: **הואיל ועיניהן.** של חיה ובהמה: **דומות לאל מדם.** שאול שבעין הוא עגול בבהמה כשל אדם של דגים לאו עגול הוא: **והא גבי מומין תני לה.** כלומר היכי אמרת בעין בהמה דומה לאדם והא גבי מומי הכבוד קתני לה בבכורות (דף מ.) ושגלגל עינו[י] הוי מום ומדמשיב ליה מום נמצא שאין דרך בהמה להיות עיניה כאדם: **נאוכמא.** שאול שבעין הוי עגול בבהמה כאדם והא דתני לחוי מום בעיריא כאדם עגול הוא עגול בבהמה כאדם ואי הוי עגול כל מום מכל בור של מוסד הטין קרוי גלגל כדאמרי' לקמן (דף כד:) ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חזותי ומפני שהוא עגול כגלגל: **לפניהם.** לאפוקי דגים דעיניהם בצדיהם וכן נחש: **קריא וקיפופא.** עוף הלועק בלילה ופניו לומה לאחוץ ועיניו לפניו: **חסורי מיחסרא והכי קאמר אבל דברי ר"מ בבהמה וחיה והוא הדין לקריא וקיפופא.** דעיניו הולכו לפניו ואע"פ דפליגי רבנן עליה: **ודברי חכמים.** נראין לר"מ בשאר עופות דר"מ נמי מודה להו: **והפניה.** בניחותא: **ומאי שנא קריא וקיפופא.** דקאמר לרבנן דהוי ולד טפי משאר עופות אי משום דעיניהם הולכות לפניהם הרי חיה ובהמה נמי דעיניהן הולכות לפניהם ופליגי רבנן: **נפמום.** למייס זקופין כאדם מה שאין כן בבהמה וחיה: **למימרא דחיי.** הא לאחותה לא מיתסרא אלא בחייס הוי ליקוח אחות אשה מאי בהמה וחיה: **ומינו.** כגון בהמה גמורה ממקיימת ומינו הוא דמתקיים לאבל מיהו לא: **לידי גיחוך.** שאוק. בכל מתניתין הללו עסק ר' ירמיה להניח ר' זירא לידי שחוק ולא שחק לשאול לאדם שימלא פיו שחוק[ט] ור' זירא ממיר טפי:

ויל"פינן ממופנה משני צדדין. תימה ולשמוק מהפנאה לאדם דהשתא תניין לא מופנה כלל ובהמה מופנה בלא אחד ואין מטיבין: **יוצר הרים.** ומופנה הוא דלקאמר בשמוך: **ליתני** נחש. ואע"ג דקתני חיה ונחש בכלל חיה דכתיב (בראשית ג) והנחש היה ערום מכל חית השדה לאחר שנקללו רגליו לא מיקרי חיה מתם הלא חיה הרומסת ולא הוי בכלל חיה דמתניתין:

קריא וקיפופא. ג' מיני קיפוף יש בכוס והינוף (ויקרא יא) מתרגמינן קריף וקיפופא והתנשמת נמי אחד מהלו טריפות (חולין דף סג.) זה נחות שבעופות ואחד מהני נחות שבעופות קיפוף ועוד קיפוף מין חיה כדאמר בהרואה (ברכות נח:) כל מיני חיה יפין לאחוס חוץ מן הקוף והקיפוף[ט]: **לאיתסורי באחותה.** לעניין גופה לא בעי אם הבא עליה חייב משום אחת אחת או אם הסוגע בפצועה ליה לחייב חיה ג' שניס שהמה בת אחת ולא שנה אלא שהא טרפה ומיהו הוה מני למבעי אם הרובע בפצועה חייב שקילה כדין הבא על הבהמה: **הואיל ובמינו מתקיים.** אע"פ דלריש ג"ם דילידה בעי טעמא הואיל ובמינו מתקיים לאפילו הולד גמור בעינן מתקיים למעוטי הולד מתיכה או שקרה או"ת והא גופו חייס ופניו אדם לאחר מתקיים ואמרינן בשמוך דכ"ע אדם הוי ויל"ל דאע"ג דלא חיי לא בעי בהמה ולא בעי אם הבא עליה חייב משום אחת אחת או אם הסוגע בפצועה ליה לחייב חיה ג' שניס שהמה בת אחת ולא שנה אלא שהא טרפה ומיהו הוה מני למבעי אם הרובע בפצועה חייב שקילה כדין הבא על הבהמה: **הואיל ובמינו מתקיים.** אע"פ דלריש ג"ם דילידה בעי טעמא הואיל ובמינו מתקיים לאפילו הולד גמור בעינן מתקיים למעוטי הולד מתיכה או שקרה או"ת והא גופו חייס ופניו אדם לאחר מתקיים כלל. ותימה למימרא דחיי ונפיק מידי נפל דתפסי בה קידושין והא לא מצי למיבעי אם כזית ממנו מטמא באהל ועצם כשעורה אם מטמא דמילתא דפשיטא הוא כיון דאמו מטמא לידה טמא כמו נפל: **לא** אמרה ר' מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים. ותימה והא פירשנו לעיל טעמי מקרא דגמר יציר יציר"ל דמ"מ (ק"ו) צריך טעמא להתקיים דאפי' באדם בדבר שאין מתקיים לא חשיב לידה כדאמרינן כדי שינטל מן החי ויימות. ותימה מאי קפריך לימא הא דקאמר הואיל ובמינו מתקיים היינו שמתקיים י"ב חדש אבל זה אינו מתקיים י"ב חדש אבל פחות מתקיים והוי כטריפה וי"ל דא"כ הו"ל למימר הואיל ובמינו חי אבל מדנקט מתקיים משמע דאין מתקיים כלל. ותימה לקמן דאמר גופו תייש ופניו אדם אדם הא לא מתקיים

ויחי א מיי' פ"י מהלכות מיסורי מיאה הלכה י:
יט ב מיי' פ"ג מהלכות מיסורי מזבח הלכה ג:

תום' הרא"ש (המשך)

נחש. ותימה והא קתני חיה ונחש בכלל חיה כדאמר בסנהדרין (וכל) [ואת כל נפש] החיה הרומשת לרבות הנחש וי"ל דלא הוי נחש בכלל חיה. והתם דריש לרבות את הנחש מחיה הרומשת על הארץ דמשמע דחיה שנעשית רומשת והיינו נחש שהלך בקומה זקופה ונעשה הולך על גחון אבל סתם חיה לא הוי נחש בכלל: **ליתני** נחש. פי' ליתני נחש לחודיה דאין לפרש ליתני נחש בהדי בהמה וחיה דא"כ היכי קאמר אי תנא נחש ה"א בנחש הוא דפליגי דא"כ בהמה וחיה ועוף למאן קתני לה אי לר' מאיר דהשתא נחש דלא כתיב ביה יצירה קאמר ר' דהוי ולד בהמה וחיה ועוף דכתיב בהו יצירה מיבעיא. מיהו קשה ליתני נחש בהדייהו ולא הוה מצי למיפרך מידי וי"ל דלא ניחא ליה למיתני נחש בהדיה חיה דלמא אתי למיטעי ולמימר דנחש לא הוי בכלל חיה. והתם דרשינן וכל חיה הרומשת זה נחש: **הא** באוכמא הא בציירא בירושלמי גרס גלגלי אדם עגולים גלגלי בהמה ארוכין א"ר יוסי בר אבין באדם הלבן רבה על השחור ובהמה שחור רבה על הלבן: **קריא** וקיפופא. כוס וינשוף מתרגמינן קריא וקיפופא עוד יש קיפוף אחד בעופות תניא ובפ' אלו טרפות תניא תנשמת זו בזואת שבעופות ואמר אביי בזואת שבעופות קיפוף שמו: **לאיתסורי באחותה.** הא דלא קאמר לענין גופה לחייב הבא עליה משום אשת איש או להתחייב ההורגה דמילתא דפשיטא היא דלא חיי כולי האי שתהא רואיה לביאה או לצאת מידי טרפה: **למימרא דחיה.** פרש"י דאין איסור אחות אשה אלא בחייה וקשה לפירושו דמצי לאוקומי בעיא דר' ירמיה לאסור חמותה ואליבא דמ"ד חמותו לאחר מיתה בשריפה וגם לכ"ע איסורא איכא הלכך נראה לפרש למימרא דחיי ונפיק מידי נפל דתפסי בה קידושין והא לא מצי למיבעי אם כזית ממנו מטמא באהל ועצם כשעורה אם מטמא דמילתא דפשיטא הוא כיון דאמו מטמא לידה טמא כמו נפל: **לא** אמרה ר' מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים. ותימה והא פירשנו לעיל טעמי מקרא דגמר יציר יציר"ל דמ"מ (ק"ו) צריך טעמא להתקיים דאפי' באדם בדבר שאין מתקיים לא חשיב לידה כדאמרינן כדי שינטל מן החי ויימות. ותימה מאי קפריך לימא הא דקאמר הואיל ובמינו מתקיים היינו שמתקיים י"ב חדש אבל זה אינו מתקיים י"ב חדש אבל פחות מתקיים והוי כטריפה וי"ל דא"כ הו"ל למימר הואיל ובמינו חי אבל מדנקט מתקיים משמע דאין מתקיים כלל. ותימה לקמן דאמר גופו תייש ופניו אדם אדם הא לא מתקיים

מיצירה דבהמה דהוי מופנה מצד אחד אבל השתא אייתר ליה הפנאה דאדם למעוטי דלא תלמוד תנין כלל מהך גז"ש: **והבא** מאי פירכא איכא וא"ת אפילו אי ליכא פירכא נימא דרבנן נמי כמו לר' ישמעאל (לא) דשבקינן מופנה מצד אחד ויל"פינן ממופנה משני צדדין. וי"ל דלר' ישמעאל הוא דאמרי' הכי משום דהפנאה של צד השני שלא לצורך הוא דלאו הכי אין משיבין הלכך לא באה אלא כדי לדחות מופנה מצד אחד אבל דרבנן דהפנאה של צד השני לצורך הוא כדי שלא נשיב אם יש להשיב ו) הלכך לא אמרינן מטמאה מחיים שבאתה לדחות מופנה מצד אחד: **מה** לאדם שכן מטמא מחיים. ותימה בהמה דלא מטמאה מחיים וטמאה לידה וא"כ נליף תנין בגז"ש מיצירה דבהמה ולליכא למיפרך שמטמא מחיים. וי"ל דאיכא למיפרך מה לבהמה שכן מטמאה לאחר מיתה ותימה ונליף מעוף טהור וי"ל מה לעוף שכן מטמא בגדים אבית הבליעה. ולקשה נליף מעוף טמא וי"ל דאיכא למיפרך מה לעוף טמא שכן עושין ממנו דבר המקבל טומאה כגון מהעצמות או מהעורות משא"כ בדגי הים כדתנן בפ' י"ז דמס' כלים כל שבים טהור: **דכתיב** כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומופנה מדמצי למיכתב בורא רוח והרים: **ואין** דנין דברי תורה מדברי קבלה. וא"ת האמרי' לעיל דבתוספתא דשבת ליף מקור מקור את מקורה הערה והנה מקור נפתח לבית דוד דהיינו דברי תורה מדברי קבלה וי"ל דשאני הכא דמצי למילף דברי תורה מדברי תורה הלכך לא ילפינן מדברי קבלה: **ליתני**

ו) [תמיגה י: כ"ק ב:], ב) [לקמן כד:], ג) [כתובות מ., ד) [גי' רבינו מנחם בציונים פי' מחוש הסומכ את השמור ע' ערוך ערך לר ר'], ה) [בירושלמי הערוך בקדיש וקיפופא תרגום של כוסס וינשוף קדיש וקיפופא עיין בערוך קדיש], ו) ס"ש גמליאל וכ"ש כתוס' לעיל מ: ד"ה וסמ"ן], ז) ס"ש גמליאל], ח) [תרגום יונתן של מקרא שרס נחכס שרס ושל ויסי כמלמך והוס כמנהך. עיין ערך נחך], ט) [תוספתא ופס. רש"ן], י) [שס: עיין עגול כשל מדס], כ) [בכורות נא:], ל) [בפרטים מיחס ועי' פרש"י שס שמגס מיחס כל מיני שופות יפין לאחוס חוץ מן קוף וקיפופא וכן בגי' בערוך ע"ש בערך קדיש ופע"ק],

תורה אור השלם

1. כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שֵּׁחוֹ עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה וְדֹרֵךְ עַל בָּמֳתֵי אֶרֶץ יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ: עמוס ד יג

גליון הש"ס

גמ' בקריא וקיפופא. בוקטא ר"ש ותא הכוס ותא שלנך ותא הינוף התגנוס וקרי"י ושלינוף וקרפופא:

מוסף רש"י

מדברי קבלה. נביאים וכתובים (ב"ק ב:). **באוכמא.** שחור של עין הבהמה עגול כשל אדם (בכורות מ:). **בציירא.** כל מיא מוסך העין הלובן והכיריא קרי ליה, והוא ודאי מיא עגול כשל אדם (שם).

תום' הרא"ש

מיצירה דבהמה דהוי מופנה מצד אחד אבל השתא אייתר ליה הפנאה דאדם למעוטי דלא תלמוד תנין כלל מהך גז"ש: **והבא** מאי פירכא איכא וא"ת אפילו אי ליכא פירכא נימא דרבנן נמי כמו לר' ישמעאל (לא) דשבקינן מופנה מצד אחד ויל"פינן ממופנה משני צדדין. וי"ל דלר' ישמעאל הוא דאמרי' הכי משום דהפנאה של צד השני שלא לצורך הוא דלאו הכי אין משיבין הלכך לא באה אלא כדי לדחות מופנה מצד אחד אבל דרבנן דהפנאה של צד השני לצורך הוא כדי שלא נשיב אם יש להשיב ו) הלכך לא אמרינן מטמאה מחיים שבאתה לדחות מופנה מצד אחד: **מה** לאדם שכן מטמא מחיים. ותימה בהמה דלא מטמאה מחיים וטמאה לידה וא"כ נליף תנין בגז"ש מיצירה דבהמה ולליכא למיפרך שמטמא מחיים. וי"ל דאיכא למיפרך מה לבהמה שכן מטמאה לאחר מיתה ותימה ונליף מעוף טהור וי"ל מה לעוף שכן מטמא בגדים אבית הבליעה. ולקשה נליף מעוף טמא וי"ל דאיכא למיפרך מה לעוף טמא שכן עושין ממנו דבר המקבל טומאה כגון מהעצמות או מהעורות משא"כ בדגי הים כדתנן בפ' י"ז דמס' כלים כל

ט) נרחה דל"ל אם יש להשיב כמו דפרכינן מה לאדם שכן מטמא ממיים הלכך לא ממרינן שבאתה לדחות וכו'.